

сучасних технічних засобів, Інтернету; використання системи психолого/педагогічних стимулів що/ до активної самостійної навчальної роботи здобувачів вищої освіти.

Список літератури:

1. Гурська О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі / О.Гурська // Витоки педагогічної майстерності. - 2014. - № 13.- С.103 - 107.

2. Єрмолаєва Г. Самостійна робота студентів у професійному становленні майбутнього фахівця документно-інформаційній діяльності 2017 / Г. Єрмолаєва [Електронний ресурс]: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/38446/1/168_341-342.pdf.

3. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII станом на 01 лип. 2014 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

4. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / М. М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с.

Економічні науки

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ АДАПТАЦІЇ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Мокрій О.Г.

аспірантка Черкаський державний технологічний університет

Вплив глобалізаційних та синергетичних факторів світових трансформацій економічного простору зумовлюють необхідність постійно відстежувати актуальні зміни та пристосовуватися до нових ринкових умов. Особливо актуальним постає питання адаптації української економіки в рамках законодавчої фіксація євроінтеграційного напрямку національної економіки.

Екстенсивне зростання експортних показників аграрної галузі свідчить про високий ризик перетворення можливості розширення ринків збуту на додаткове виробництво та ресурсну експансію європейських гігантів агросфери. Важливо не тільки забезпечити умови для налагодження співпраці з провідними аграрними компаніями, але й ефективно та актуально адаптувати законодавчу, сертифікаційну, якісну і виробничу складові аграрної сфери.

Трансформаційні перетворення аграрної сфери за останні десятиріччя суттєво вплинули на сучасний науковий категорійний апарат, спричинивши зникнення, видозміну та формування нових термінів. Насамперед, потребує уточнення поняття «адаптація», яке необхідно висвітлити у співвідношенні з іншими досліджуваними поняттями, як «аграрна сфера», «АПК», «управління аграрною сферою». Цей термін набув широкого поширення, однак у науковій літературі досі немає єдиного загальноприйнятого трактування.

Поняття «адаптація» має широке наукове застосування, тому трактування його значення може мати суттєві відмінності залежно від сфери застосування. Загалом етимологія терміну «адаптація» походить від латинського *adaptation* – пристосування. Так в біології під адаптацією розуміють «сукупність морфологічних, фізіологічних, поведінкових, популяційних та ін. особливостей біологічного виду, які забезпечують можливість специфічного способу життя в певних умовах зовнішнього середовища» [2].

Нині поняття вийшло за межі біології. Воно стало вживатися в багатьох технічних, природничих та гуманітарних науках. Такий загальнонауковий статус поняття передбачає необхідність його визначення в більш широкому значенні інваріантному для конкретних наукових дисциплін.

Аналіз широкого кола визначень поняття «адаптація» дозволив виділити декілька основних підходів та особливостей трактування (рис. 1).

Рис. 1. Підходи та особливості трактування поняття «адаптація»

Джерело: розробила автор

У широкому розумінні поняття «адаптація» трактують, як здатність до пристосування об'єкта до мінливого чи конкретного (визначеного, певного) зовнішнього середовища для забезпечення оптимального існування в ньому, а вузькому – як результат таких пристосувань.

Морфологічний аналіз (рис. 2) показав, що більшість науковців визначають адаптацію, як активний процес змін або пристосування, тобто активна дія чи діяльність, що може бути спричинена як зовнішнім, так і внутрішнім впливом у реальному середовищі (зміненому чи мінливому). На противагу цьому деякі автори стверджують, що це зсув у системі, здатність чи ознака, тобто незначні зміни об'єкта для відповідності конкретним (новим) умовам існування. Таке широке коло трактувань спричинене визначенням поняття в контексті досліджуваного об'єкта перетворень.

Згідно наступного підходу процес адаптації поділяють на конструктивний та деструктивний. Конструктивна адаптація дозволяє не тільки пристосуватися до нових умов, але й забезпечити ефективну діяльність та розвиток. Тоді як деструктивна адаптація може призвести до загибелі системи внаслідок дії агресивних чинників зовнішнього середовища чи некоректної адаптації до них (неготовність об'єкта).

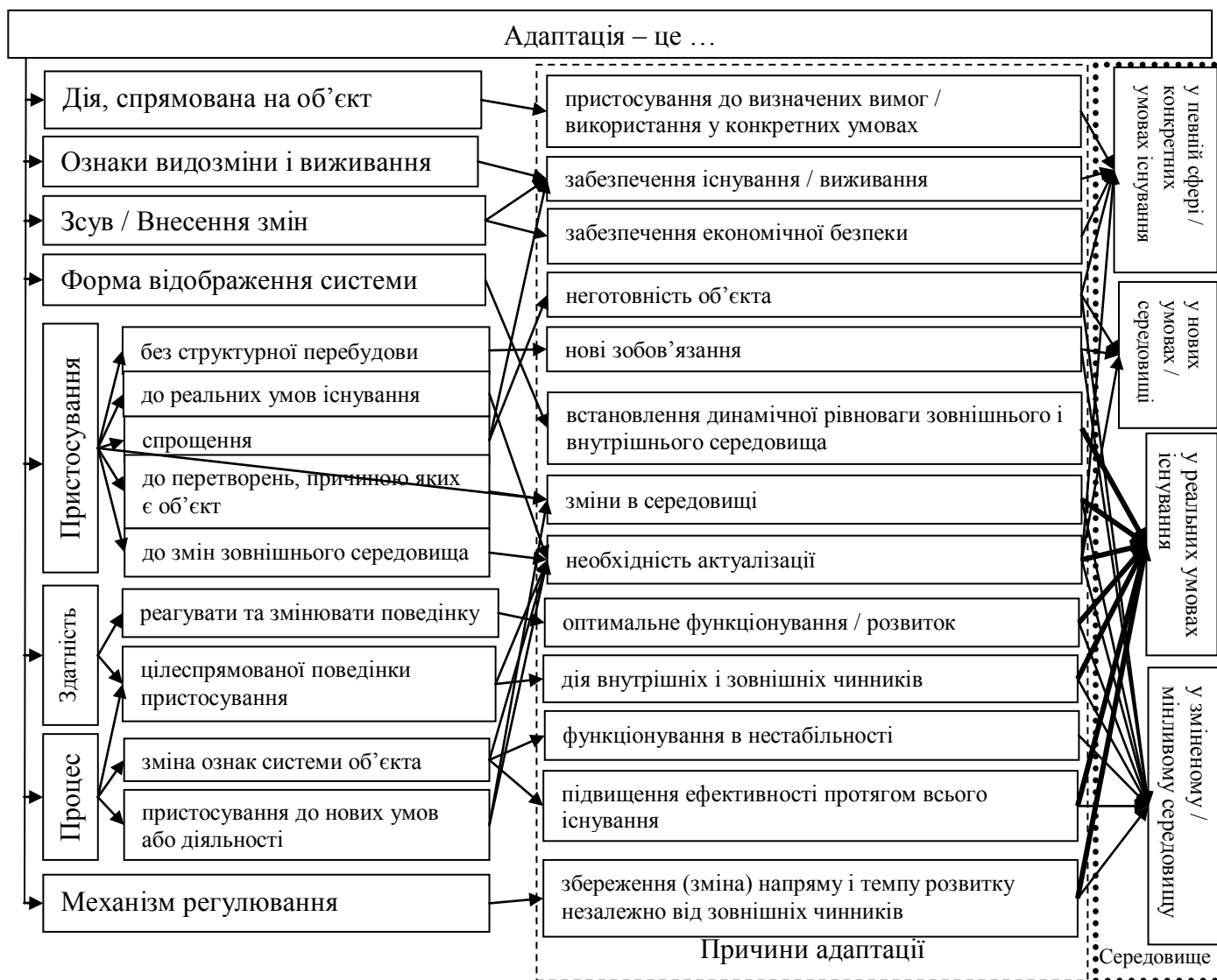

Рис. 2. Морфологічний аналіз поняття «адаптація»

Джерело: розробила автор

За іншим підходом в економічній науці адаптацію поділяють на зовнішню та внутрішню. Зовнішня адаптація це пасивне пристосування економічної системи до зовнішніх умов, тобто передбачає реагування системи на зміну середовища.

Вивчають адаптацію як форму пристосування до змін зовнішнього середовища такі вчені як Козаченко Г.В., Охтень А.А., Чіженькова Є.В., Ячменьова В.М. Дослідник Гончаров В.М. [3] під адаптацією підприємства розуміє процес цілеспрямованої зміни параметрів, структури і властивостей будь-якого об'єкта у відповідь на зміни, що відбуваються як у зовнішньому середовищі діяльності об'єкта, так і в середині нього. У цьому визначенні адаптації підприємства автор відійшов від загального терміну «пристосування» та засвідчив що зміни, до яких адаптуватиметься підприємство можуть бути не тільки у зовнішньому середовищі, але й в середині самого підприємства.

Чіженьковою Є.В. у своїх дослідженнях визначено основні умови і фактори формування економічного механізму адаптації суб'єктів господарювання до ринкових умов господарювання та доведено, що основним фактором такої адаптації є підвищення інвестиційної привабливості та зростання ділової активності суб'єкта. У такому контексті адаптація трактується, як процес пристосування параметрів господарюючих суб'єктів до невизначених умов навколишнього середовища, що забезпечує підвищення ефективності їх функціонування впродовж усього життєвого циклу [5]. Автор погоджується з необхідністю постійного аналізу середовища та адаптації до його змін, як обов'язкової умови ефективного існування.

Сфера наукових інтересів Пітайкиної І.А. [4] включає дослідження адаптації державних унітарних підприємств, науковець виділяє соціально-економічну і техніко-економічну сторони адаптації. Такі сторони адаптації формують зміст принципів адаптації, що враховують соціальну складову розвитку виробництва і використання принципів ринкової організації для підвищення ефективності їх діяльності.

Акофф Р.Л. визначив адаптацію, як реакцію на зміну умов (подразник), яка протидіє дійсному або можливому зниженню ефективності поведінки системи [1, с. 33]. Це визначення вказує на спроможність системи перетворювати себе або навколишнє середовище у випадках, коли зміни негативно впливають на систему таким чином, щоб відновити хоча б частину

втраченої ефективності. Таке трактування є досить вузьким та позиціонує зміни в системі, як протистояння подразникам, нівелюючи потенційну можливість використання таких подразників для розвитку та зростання.

Широке коло підходів та особливостей трактування адаптації дозволяє чітко визначити спільні риси притаманні визначенню цього поняття в різних сферах досліджень. Науковці наголошують на необхідності оптимізації характеристик і внесення змін у досліджуваний об'єкт з метою відповідності актуальному стану зовнішнього середовища та/чи відповідності певним вимогам для забезпечення функціонування, ефективного існування, розвитку. Проведений аналіз дозволяє сформулювати власне визначення поняття «адаптація» (об'єктом виступає економічна система) – це процес цілеспрямованого перетворення/приспосовування з метою актуалізації системи відносно змін навколишнього (внутрішнього і зовнішнього) середовища чи визначеним умовам.

Отже, адаптація аграрної сфери – це цілеспрямований процес перетворення АПК, аграрної та соціальної політики на основі застосування адаптаційного механізму до змін інституційного та інфраструктурного середовищ з метою забезпечення ефективної діяльності, внутрішньої стабільності та стійкого розвитку.

Список літератури:

1. Акофф Р.Л. Планирование в больших экономических системах / Пер с англ. Г.Б. Рубальского; Под ред. И.А. Ушакова. – М.: Советское радио, 1972. – 224 с.
2. Биологический энциклопедический словарь / Гл.ред. М. С. Гиляров; [Редкол.: Л. А. Баев, Г. Г. Виноерг, Г. А. Заварзин и др.] – М.: Сов. энциклопедия, 1986. – 831 с.
3. Гончаров В. М. Адаптация промышленных предприятий к научно-техническим новшествам/ Под ред. докт. экон. наук В.М. Гончарова. - Киев: Техника. 1992, -316 с.

4. Питайкина И.А. Закономерности развития государственных унитарных предприятий России в рыночной экономике: автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / И.А. Питайкина — Пенза, 2006. — 23 с.

5. Чиженькова Е.В. Формирование экономического механизма адаптации хозяйствующего субъекта к рыночной среде: автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Е.В. Чиженькова. — М., 2006. — 24 с.

Педагогічні науки

G. SKOVORODA'S IDEA OF HUMANITY COMPATIBILITY. 'COGNATE' WORK AS UKRAINIAN MENTALITY

Мокроменко О.В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки, ID [orcid.org/ 0000-0003-0824-3245](https://orcid.org/0000-0003-0824-3245), 0962871749, olenavmokromenko@gmail.com

In person of G. Skovoroda Ukraine had a free public thinker and a vagrant teacher and a philosopher, who joined high education in the branch of arts and huge experience which covered a farm house, a landowner apartment and Winter Palace halls.

After finishing four-year elementary school in native village a Cossacks descendant from Chornuh, Poltava region has become a student of Kyiv Mohyla Academy due to his talent and knowledge.

It was a centre of orthodox culture and a place for real truth finders able to scrounge in order to learn wisdom who did not hesitate before any danger for education and science. It was G. Skovoroda[3]. Insistence helped him to claim an

Редакція Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience»

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція журналу не несе відповідальності за зміст тез доповіді та може не поділяти думку автора.

Сучасний рух науки: тези доп. VII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 6-7 червня 2019 р. – Дніпро, 2019. – 1977 с.

VII міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасний рух науки» присвячена головній місії Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience» – прокласти шлях розвитку сучасної науки від ідеї до результату.

Тематика конференцій охоплює всі розділи Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience», а саме:

- державне управління;
- філософські науки;
- економічні науки;
- історичні науки;
- юридичні науки;
- сільськогосподарські науки;
- географічні науки;
- педагогічні науки;
- психологічні науки;
- соціологічні науки;
- політичні науки;
- інші професійні науки.